

Bediüzzaman Said Nursî'nin İlme Bakışı

Bediuzzaman Said Nursi's View of Science

Prof. Dr. Fikret YÜKSELEN

Özet

Bediüzzaman Said Nursî, klasik İslami İlimlerle birlikte Fen Bilimlerine ait eserleri incelemiş, bu konuda geniş okumalar yapmış bir alimdir. Bilhassa Vali Hasan Paşa'nın kütüphanesindeki pozitif bilimlere ait kitapları da inceleyerek bir yandan tarih, felsefe, coğrafya, matematik, kimya, jeoloji ve felsefe ile ilgilenmiş, bu alanda birçok kaynağa ulaşma imkanı bulmuştur. Bediüzzaman'ın fen ilimlerindeki derin bilgi ve vukufiyeti Risale-i Nur Külliyyatı'na da tam olarak yansımıştır. Bu yazı, Said Nursî'nin genelde müsbet ilimler özelde ise elektrik kuvveti hakkındaki fikirlerini Ayetü'l-Kübra isimli eserinden de yararlanarak anlama gayretine küçük bir katkı olması amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri, Elektrik Kuvveti, Işınlama, Ayetü'l-Kübra, Esmâ-i İlahiye

Abstract

Bediuzzaman Said Nursi is a scholar who studied the works of natural sciences together with the classical Islamic Sciences and made extensive readings on this subject. Especially by examining the books on positive sciences in the library of Governor Hasan Pasha, he was interested in history, philosophy, geography, mathematics, chemistry, geology and philosophy, and had the opportunity to reach many sources in this field. Bediuzzaman's deep knowledge and erudition in the sciences is also fully reflected in the Risale-i Nur Collection. This article has been prepared with the aim of making a small contribution to the effort of understanding Said Nursi's ideas about positive sciences in general and electric power in particular, by examining his work called Ayetü'l-Kübra.

Key Words: Science, Electrical Force, Irradiation, Ayetü'l-Kübra, The Divine Names.

Giriş

Bu yazı, Said Nursî'nin genelde müsbet ilimler özelde ise elektrik kuvveti hakkındaki fikirlerini Ayetü'l-Kübra isimli eserinden de yararlanarak anlama gayretine küçük bir katkı olması amacıyla hazırlanmıştır.

Bediüzzaman çocuk yaşlarında başlamış olduğu ilim tahsilini on dört yaşlarında tamamlamıştır. Üç ay içinde tefsir, fıkıh, hadis, kelim gibi ilimleri kapsayan seksen kitabı ezberlemiş ve müderrislerden teşkil olunan bir ilmî heyet önünde imtihandan geçerek icazetini almıştır.

Said Nursî ara vermeksizin ilim tahsiline devam etmiş, din ilimleri ile birlikte fen ilimleri üzerine de yoğunlaşmıştır.

İki senelik Bitlis hayatından sonra Said Nursî, Vali Hasan Paşa'nın daveti üzerine gittiği Van'da on yıl kadar kaldı. Hasan Paşa'nın yerine tayin olunan İşkodralı Tahir Paşa da Said Nursî ile ilişkilerini devam ettirmiş ve aralarında samimi bir dostluk kurulmuştur. Bediüzzaman konağın kendisine ayrılan bölümünde uzun süre kalarak çalışmalarına devam etmiştir.

Said Nursî, Vali Hasan Paşa'nın kütüphanesindeki pozitif bilimlere ait kitapları da inceleyerek bir yandan tarih, felsefe, coğrafya, matematik, kimya, jeoloji ve felsefe ile ilgilenirken, diğer yandan içinde yaşadığı toplum yapısını çok yakından inceleme ve tanıma fırsatına sahip oldu. Osmanlı cemiyetinin içinde bulunduğu sıkıntıların aşılmasında eğitime çok önemli bir rol düşüğünün farkındaydı ve medreselerde din ilimleriyle birlikte müsbet ilimlerin de okutulması gerektiği kanaatine varmıştır.

1907 yılında İstanbul'a geldiğinde zamanın fen ilimlerini takip etmiş, Şekerci Hanı'nda fen ilimleri konusunda münazaralar yapmıştır.

Bediüzzaman'ın fen ilimlerindeki derin bilgi ve vukufiyeti Risale-i Nur Külliyyatı'na da tam olarak yansımıştır. İlk eserlerinden olan Hutbe-i Şamiye'de ilimleri delilleriyle kabul ettiğini şöyle ifade etmektedir:

“Biz Kur’ân şakirtleri olan Müslümanlar, bürhana (delile) tabi oluyoruz. Akıl ve fikir ve kalbimizle hakaik-i imaniyeye giriyoruz. Başka dinlerin bazı efradları gibi ruhbanları taklid için bürhanı bırakmıyoruz. Onun için akıl ve ilim ve fen hükmettiği istikbalde, elbette bürhan-ı akliye istinad eden ve bütün hükümlerini akla tesbit ettiren Kur’ân hükmedecek.”⁽¹⁾

“Zaman ihtiyarlandıkça, Kur’ân gençleşiyor, rumuzu tavazzuh ediyor” diyen Bediüzzaman bilimin tesirinin artacağına, istikbalin bilgi çağı olacağına inanarak şunları söylüyor: “Elbette nev-i beşer ahir vakitte ulum (ilimlere) ve fünuna (fenlere) dökülecektir. Bütün kuvvetini ilimden alacaktır. Hüküm ve kuvvet ilmin eline geçecektir...”⁽²⁾

“Cenab-ı Hak insanı ilim ve kemâlâta öyle bir tarzda sevk ve teşvik eder ki (sanki şöyle der) Ey insan! Şu kâinattaki maksad-ı ala (en yüksek gaye), tezahür-ü Rububiyete (Allah'ın bütün varlık âlemini kuşatan egemenliği, idare ve terbiyesinin görünmesine) karşı ubudiyet-i külliyye-i insaniyedir

Osmanlı cemiyetinin içinde bulunduğu sıkıntıların aşılmasında eğitime çok önemli bir rol düşüğünün farkındaydı ve medreselerde din ilimleriyle birlikte müsbet ilimlerin de okutulması gerektiği kanaatine varmıştır.

1 Nursî Said, Hutbe-i Şamiye, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 33

2 Nursî Said, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 239

Her bir şeyin
hakikati bir isme
veyahut çok
esmaya istinad
eder. Eşyadaki
sanatlar dahi birer
isme dayanır.

(insanın külli ibadetidir). Ve insanın gaye-i aksâsı (en son gayesi) o ubudiyete ulum (ilimler) ve kemâlâta yetişmektir”⁽³⁾

Said Nursî her ilmin doğrudan Esmâ-i İlahiye’ye dayanan bir disiplini olduğunu belirtir:

“Bütün mevcudatın hakâiki, bütün kâinatın hakikati, esmâ-i İlahiye’ye istinad eder. Her bir şeyin hakikati bir isme veyahut çok esmaya istinad eder. Eşyadaki sanatlar dahi birer isme dayanır. Hatta hakiki fenn-i hikmet (felsefe) (Cenab-ı Hakk’ın) “Hakîm” ismine, hakikatli fenn-i tıp, “Şafi” ismine, fenn-i hendese (mühendislik), “Mukaddir” ismine (dayanır). Her bir fen bir isme dayandığı ve onda nihayet bulunduğu gibi, bütün funun ve kemalat-ı beşeriye esmâ-i İlahiye’ye istinad eder”⁽⁴⁾

Bediüzzaman, kendisini ziyarete gelen ve muallimlerinin Allah’tan bahsetmediğini söyleyen lise öğrencilerine Allah’tan bahsetmeyen öğretmenlerini değil fenleri dinlemelerini tavsiye etmişti:

“Okuduğunuz kozmoğrafyanın dediğine göre, küre-i arzdan bir milyon defadan ziyâde büyük ve bir milyon seneden ziyâde yaşayan ve bir misafirhâne-i Rahmâniyede bir lamba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için, hergün küre-i arzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki, sönmesin. Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gaz yağsız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen; ve beraber çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihaysiz kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehir-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri, ne derece o misâlden daha büyük, daha mükemmeldir, o derecede, sizin okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i elektrik mikyâsıyla (ölçüsüyle), bu meşher-i âzam-ı kâinatın (büyük kâinat sergisinin) Sultanını, Münevvirini, Müdebberini, Sâniini o nurânî yıldızları şahid göstererek tanıttırır, tesbihâtla, takdîsâtla sevdiren, perestîş ettirir.”⁽⁵⁾

Bediüzzaman’ın “Işınlama olacak” müjdesi

Bediüzzaman’ın haber verdiği, “uzak mesafelerden eşyayı aynen veya sureten ihzar etmek mümkündür”, yani eşya ışınlama yolu ile bir yerden başka bir yere taşınabilecektir, sözünde ifade ettiği hakikatler adım adım gerçekleşmektedir. Bu konudaki “shiftdelete.net” adlı bilim ve teknoloji sitesinde yayınlanan haberin ilgili kısmı şöyle:

“Popüler bilimin en çok dikkat çeken konularından birisi de ışınlanma teknolojisidir. Henüz canlılar ve nesnelere için çok erken olsa da veri ışınlanması için bazı deneysel çalışmalar yapılmıştır. Bristol Üniversitesi ve Danimarka Teknik Üniversitesi’ndeki bilim adamları, kuantum dolanıklık sayesinde yeni bir kuantum ışınlama teknolojisi geliştirdikleri duyurmuştur. Bu sayede ilk kez iki çip arasında veri ışınlanmış oldu.

Kuantum ışınlanma teknolojisi ile veri aktarıldı

Bristol Üniversitesi ve Danimarka Teknik Üniversitesi’ndeki bilim adamları, iki çip arasında fiziksel bir bağlantı yokken veri aktarmayı başardı.

3 Nursî Said, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 239

4 Nursî Said, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 573

5 Nursî Said, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 188

Aynı bilim adamları, bu atılımın hem kuantum bilgisayarlar hem de kuantum internet için imkânı açtığını söylüyor.

Işınlanma, kuantum dolanıklık adı verilen bir fenomen sayesinde gerçekleşti. Kuantum dolanıklık, iki parçanın uzun mesafelerde iletişime geçebilecek kadar iç içe geçtiği bir yerdir. Bu sayede bir parçacık üzerindeki değişiklik, hemen diğer parçacık üzerinde de gerçekleşir. Kuantum dolanıklık için teorik olarak bir mesafe engeli bulunmamaktadır.”

Bu haber de gösteriyor ki insanlık, maddenin ve eşyanın ışınlanmasına doğru ilerliyor. Çünkü Bediüzzaman Hazretleri daha 1926 yılında Barla’da telif ettiği 20. Söz adlı eserinde “eşyayı suret olarak veya aynen nakletmek mümkün olacak” diye müjdeyi vermiştir.

İlgili bölüm şöyle:

“Semâvî kitapların esrarına vakıf bir âlim, ‘Sen daha gözünü açıp kapamadan ben onu sana getiririm’ dedi.” (Neml Sûresi, 40) işaret ediyor ki, uzak mesafelerden eşyayı aynen veya sureten ihzar etmek mümkündür. Hem vakidir ki, risaletiyle beraber saltanatla müşerref olan Hazret-i Süleyman aleyhisselâm hem mâsumiyetine, hem de adaletine medar olmak için pek geniş olan aktâr-ı memleketine bizzat zahmetsiz muttali olmak ve raiyetinin (vatandaşlarının) ahvâlini görmek ve dertlerini işitmek, bir mu’cize suretinde Cenâb-ı Hak ihsan etmiştir.

Demek Cenâb-ı Hakka itimat edip Süleyman aleyhisselâmın lisan-ı ismetiyle istediği gibi, o da lisan-ı istidadıyla Cenâb-ı Haktan istese ve kavânin-i âdetine (Allah’ın kâinata koyduğu tabiat kanunlarına) ve inâyetine tevfiğ-i hareket etse, ona dünya bir şehir hükmüne geçebilir. Demek taht-ı Belkıs Yemen’de iken, Şam’da aynıyla veyahut suretiyle hazır olmuştur, görülmüştür. Elbette taht etrafındaki adamların suretleriyle beraber sesleri de işitilmiştir.

İşte, uzak mesafede celb-i surete ve (asm)ta (suret ve seslerin iletilmesi) haşmetli bir surette işaret ediyor ve mânen diyor: Ey ehl-i saltanat! Adalet-i tamme yapmak isterseniz, Süleymanvâri, rû-yi zemini etrafiyla görmeye ve anlamaya çalışınız. Çünkü bir hâkim-i adaletpîşe (adaletli hükümdar), bir padişah-ı raiyetperver, aktâr-ı memleketine her istediği vakit muttali olmak derecesine çıkmakla mes’uliyet-i mâneviyeden kurtulur veya tam adalet yapabilir.”⁽⁶⁾

Kur’an-ı Kerim’de de insanlığın keşiflerle ulaşabileceği noktalarla ilgili birçok ayet söz konusudur. Aşağıdaki ayet tam da ampulü temsil etmektedir:

“Allah, göklerin ve yerin nûrudur. O’nun nûrunun misali, bir lamba yuvası gibidir ki onda bir kandil vardır. Kandil de cam fanus içindedir. Cam fanus ise inci gibi parlayan bir yıldızla benzer ki ne doğuya ne de batıya ait olmayan mübarek bir ağacın yakıtından tutuşturulur. Onun yakıtı kendisine ateş dokunmasa bile ışık verecek kabiliyettedir. O nur üstüne nurdur.

Kur’an-ı Kerim’de de insanlığın keşiflerle ulaşabileceği noktalarla ilgili birçok ayet söz konusudur.

Elektrik, iki cismin birbirine sürtünmesiyle, sıkıştırma gibi herhangi bir mekanik etki sırasında veya ısının bazı kristallere olan etkisi sebebiyle meydana gelen ve etkisini, çekme, itme, mekanik, kimyasal veya ısı olayları şeklinde gösteren bir enerji çeşididir.

Allah nuruna kavuşturur. İnsanlara Allah böyle misaller verir. Çünkü Allah her şeyi hakkıyla bilendir.” (Nur Suresi 35).

Elektriğe de işaret eden bu ayeti Bediüzzaman şöyle ele almakta ve yorumlamaktadır: “Bu ayetin münasebet-i maneviyesinin letafetlerinden bir letafeti:

Nasıl ki elektriğin kıymettar metaı ne şarktan ne de garptan celp edilmiş bir mal değildir. Belki yukarıda cevı-i havada rahmet hazinesinden semavat tarafından iniyor. Her yerin malıdır. Başka yerde aramaya lüzum yoktur.” der. Öyle de manevi bir elektrik olan Resaili’n-Nur dahi ne şarkın malumatından, ulûmundan ve ne garbın felsefe ve fûnunundan gelmiş bir mal ve onlardan iktibas edilmiş bir nur değildir. Belki semavi olan Kur’an’ın şark ve garbın fevkindeki yüksek mertebe-i arşîsinden iktibas edilmiştir.”⁽⁷⁾

“13. ve 14. asırda semavi lambalar ateşsiz yanarlar ateş dokunmadan parlarlar. Onun zamanı yakındır. Yani 1280 (M.1863/64) tarihine yakındır. İşte, bu cümle ile nasıl ki elektriğin hilaf-ı adet keyfiyetini ve geleceğini remzen beyan eder aynen öyle de manevi bir elektrik olan Resaili’n-Nur dahi gayet yüksek ve derin bir ilim olduğu halde, külfet-i tahsile ve derse çalışmaya ve başka üstadlardan taallüm edilmeye ve müderrisin ağzından iktibas olmaya muhtaç olmadan herkes derecesine göre o ulumu aliye-yi meşakkat ateşine lüzum kalmadan anlayabilir ve kendi kendine istifade eder muhakkik bir âlim olabilir.

Hem işaret eder ki, Resaili’n-Nur müellifi dahi ateşsiz yanar, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlanır âlim olur...

Öyle de cifri ve ebcedi tevafukuyla hem elektriğin zaman-ı zuhurunun kurbiyetini (1879), hem de Resaili’n-Nur meydana çıkması hem de müellifinin veladetini (1878) remzen haber veriyor.”⁽⁸⁾

Elektrik Kuvveti

Elektrik, iki cismin birbirine sürtünmesiyle, sıkıştırma gibi herhangi bir mekanik etki sırasında veya ısının bazı kristallere olan etkisi sebebiyle meydana gelen ve etkisini, çekme, itme, mekanik, kimyasal veya ısı olayları şeklinde gösteren bir enerji çeşididir.

1600 yılında Gilbert, statik elektrikle manyetizma arasındaki ilişki üzerinde araştırmalar yapmıştır.

1672 senesinde Guericke, elini hızla dönen bir sülfür kürenin karşısına tutarak daha güçlü elektrik üretmiştir.

1729 yılında Gray, bazı maddelerin bir yerden başka bir yere elektrik ilettiklerini keşfetti.

1733 yılında Du Fay, negatif ve pozitif elektrik yüklerini keşfetti.

Benjamin Franklin 1752 yılında fırtınalı bir havada ünlü uçurtma deneyini yaptı. Yüklü bulutlardaki statik elektriğin bir kısmının uçurtmanın

7 Nursî Said, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 67

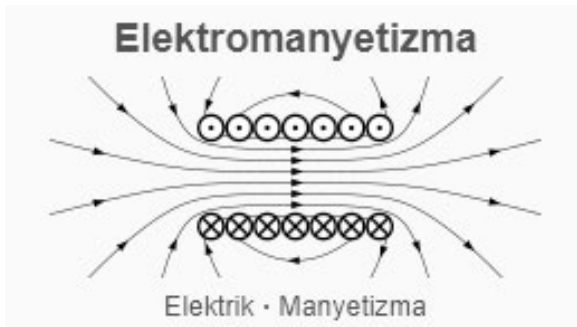
8 Nursî Said, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 68

ıslak ipliğinden aşağı inip ucuna bağlı olan anahtarda kıvılcımlar oluştuğunu gözlemledi.

1800 yılında Volta ilk pili (batarya) icad etti.

1831'de Faraday'ın başlattığı çalışmalar elektrik jeneratörlerinin ortaya çıkmasına katkıda bulundu.

1879 senesinde elektrik ve manyetik alanların yükler ve akımlar tarafından nasıl değiştirildiği ve üretildiğini açıklayan denklemler ortaya kondu. Bu denklemler İskoç fizikçi ve matematikçi olan ve 1861-1862 yıllarında bu denklemlerin ilk biçimini yayımlayan James Clerk Maxwell'in ismi ile adlandırılmıştır. Elektrik ve manyetizma ilişkisi aşağıdaki şekilde görülmektedir.

1879'da Thomas Edison elektrik ampulünü icad etti. Edison'un 1881'de ilk elektrik üretim merkeziyle dağıtım şebekesini New York'ta kurması, elektrik enerjisinin evlerde ve sanayide yaygın olarak kullanılmasının başlangıcı oldu.

1900'lerin başında Nikola Tesla ticari elektriğin doğuşuna önemli katkı sağladı.

George Westinghouse, Tesla'nın alternatif akım motorunu satın aldı ve geliştirdi.

Keşif tarihini kısaca aktarmaya çalıştığımız elektriğin ifade ettiği anlamı Bedüzzaman mana-i harfi bakış açısıyla Kainatın Sultanını tanıma vesilesi olarak gözler önüne serer.

“Hem nasılkı bir harika şehirde milyonlar elektrik lâmbaları hareket ederek her yeri gezerler. Yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lâmbaları ve fabrikası, şeksiz (şüphesiz), bedahetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve iştiâl maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiyi hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşasınlar ile sevdirebilir.

Aynen öyle de bu âlem şehrinde, dünya sarayının damındaki yıldız lâmbaları, bir kısmı –kozmoğrafyanın (astronomi, gökbilimi) dediğine bakılsa– küre-i arzdan bin defa büyük ve top gülesinden yetmiş defa sür'atli hareket ettikleri halde, intizamını bozmuyor, birbirine çarpıyor, sönmüyor, yanmak maddeleri tükenmiyor. Okuduğunuz kozmoğrafyanın dediğine göre, küre-i arzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan ve bir misafirhane-i Rahmâniyede bir lâmba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için, her gün küre-i arzın denizleri

Yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lâmbaları ve fabrikası, şeksiz (şüphesiz), bedahetle elektriği idare eden ve seyyar lâmbaları yapan ve fabrikayı kuran ve iştiâl maddelerini getiren bir mu'cizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiyi hayretler ve tebriklerle tanıttırır, yaşasınlar ile sevdirebilir.

Bediüzzaman'ın
Ayetü'l-Kübra
adlı eserinde de
sıcaklık, ışık,
elektrik, ses
gibi maddelerin
nasıl iletildiği
izah edilirken
aynı zamanda
Tevhid dersi
verilmektedir.

kadar gazyağı ve dağları kadar kömür veya bin arz kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmessin. Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gazyağsız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber ve çabuk gezdiren ve birbirine çarpırtımayan bir nihayetsiz kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehir-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lâmbaları ve idareleri ne derece o misâlden daha büyük, daha mükemmeldir; o derecede, sizin okuduğunuz veya okuyacağınız, fenn-i elektrik mikyasıyla, bu meşher-i âzam-ı kâinatın Sultanını, Münevvirini, Müdebbirini, Sâniini, o nuranî yıldızları şahit göstererek tanıttırır, tesbihatla, takdisatla sevdirebilir, perestiş ettirir.”⁽⁹⁾

Bediüzzaman'ın Ayetü'l-Kübra adlı eserinde de sıcaklık, ışık, elektrik, ses gibi maddelerin nasıl iletildiği izah edilirken aynı zamanda Tevhid dersi verilmektedir:

“Sonra o yolcu, cevvdaki rüzgâra bakar, görür ki: Hava o kadar çok vazifelerle gayet hakımane ve kerımane istihdam olunur ki güya o camid (cansız) havanın şuursuz zerrelerinden her bir zerresi; bu kâinat Sultanı'ndan gelen emirleri dinler, bilir ve hiçbirini geri bırakmayarak, o kumandanın kuvvetiyle yapar ve intizamla yerine getirir bir vaziyetle; zeminin bütün nüfuslarına nefes vermek ve zihayata (hayat sahiplerine) lüzumu bulunan hâzret ve zıya ve elektrik gibi maddeleri ve sesleri nakletmek ve nebatatın telkihine(döllenmesine) vasıta olmak gibi çok küllî vazifelerde ve hizmetlerde, bir dest-i gaybî tarafından gayet şuurkârane ve alımane ve hayat-perverane istihdam olunuyor.”⁽¹⁰⁾

“Cesedlerin ihyası misâli ise, çok büyük bir şehirde, şenlik bir gecede, bir tek merkezden yüz bin elektrik lâmbaları âdeta zamansız bir anda canlanmaları ve ışıklanmaları gibi, bütün küre-i arz yüzünde dahi, bir tek merkezden yüz milyon lâmbalara nur vermek mümkündür. Madem Cenâb-ı Hakkın elektrik gibi bir mahlûku ve bir misafirhanesinde bir hizmetkârı ve bir mumdarı, Hâlıkından aldığı terbiye ve intizam dersiyle bu keyfiyete mazhar oluyor. Elbette, elektrik gibi, binler nuranî hizmetkârlarının temsil ettikleri hikmet-i İlâhiyenin muntazam kanunları dairesinde, haşr-i âzam tarfetü'l-aynda (göz açıp kapayıncaya kadar) vücuda gelebilir.”⁽¹¹⁾

Said Nursî, elektrik mucizesini adileştirmek isteyenlere onun İlâhi kudret mucizelerinden biri olduğunu söyler:

“Bütün icatlar ve tesirler Zât-ı Kadîr-i Zülcelâlidir. Çünkü nur, aynen vücut ve hayat gibi, kudret-i İlâhiyenin perdesiz, bizzat mübaşeretine lââyık olmasından, esbab-ı zahiri hiçbir cihette perde olmadığından, vâhidîyet içinde ehadiyeti gösterir. Gayet cüz'î ve küçük bir vazifede, küllî ve geniş bir delil-i ehadiyete işaret eder ki, Hüve Nüktesi haşiyeleriyle bunu gayet kısaca ispat ediyor. İşte milyarlar nümunelerinden iki küçük nümunesinden:

İkinci cüz'î ve küçücük bir nümunesi: Elektriktir. Bir adam, elektrik lâmbasının acip vaziyetini tetkik etmiş. Bakıyor ki, yüzer düğmelerdeki ve merkezlerdeki ve demir ve ip tellerdeki zerreler ve maddeler camid, şuursuz,

9 Nursî Said, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 188

10 Nursî Said, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 100

11 Nursî Said, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 100

hareketsiz oldukları halde, yalnız gayet cüz'î bir temas neticesinde, on kilometre yeri dolduran karanlık derhal gider ve yerini, yarım saniyede dolduran bir nur vücuda gelir. Bu gözle görünen karanlığın birden kaybolması ve yine gözle görünen o zulmet kadar nurun vücuda gelmesi elbette bir hayal değil.

Ya o temas eden camid, şuursuz zerrelere, hadsiz bir kuvveti ve bir nuru kendilerinde taşımakla beraber, birden yüz kilometre yerlere elini uzatıp, karanlığı süpürüp, temizleyip nurları dolduracak. Bu ise bütün şeytanlar ve dinsizler, maddiyunlar (maddeperestler) toplansalar, bunu bir sofestaîye (varlıkları inkâr eden felsefeci) de kabul ettiremezler. (Haşiye).

Yalnız aldatmak için bazı derin ve ehemmiyetli hakikatlere bir isim takıp güya o hakikat anlaşılmuş gibi âdileştiriyorlar. Meselâ; “Bu elektrik kuvvetiymiş” deyip, o ince ve derin hakikati ehemmiyetsiz yapıp âdi gösteriyorlar. Hâlbuki kudretin o mu'cizesinin hikmetleri iki sahife ile ancak ifade edildiği halde, bir tek isim takmakla, o hakikati ve o küllî hikmeti gizleyip, gayet küçük ve basit bir perdesini yerine ikame ederek, o mu'cizeli eseri, kör kuvvete ve serseri tesadüfe ve mevhum tabiata isnad edip, Ebu Cehil'den daha ec-hel (en cahil) bir dereceye düşüyorlar. İşte, İrade-i İlähiyenin nâmuslarının ünvanları olan âdetullah kanunlarının birisine beşer, aczinden mahiyetini bilemediği o kanunun mahiyetine “elektrik” namını verip, tenvirdeki harika mu'cize-i kudreti âdileştirmekle ve malûm bir şeymiş gibi “elektrik kuvveti” diye bir isim takmakla, bunun gibi çok harikulâde mu'cizât-ı Kudret-i İlähiyeyi cahilâne âdileştiriyorlar.”⁽¹²⁾

“Yüz bin harikaları tazammun eden bir kanun-u İlähîyi, beşerin istifadesine vesile olmak için bir keşfiyat, yani filî dualarına bir nevî kabul hükümünde bir ilham-ı İlähî ile keşf olan radyo ile beşer istifadesine vesile olan biçare, âciz-i mutlak bir insana, “Hah! Radyoyu filân keşşaf icad etti ve elektrik kuvvetini buldu. Ve bazı keşşaf da beşerin kafasını okumak için bir madde icad etmeye çalışıyorlar!”⁽¹³⁾

“Hem meselâ, “Onun yakıtı ışık verecek kabiliyettedir, kendisine ateş dokunmasa bile.” (Nur Sûresi, 35) cümlesi, mânâ-yı remziyle diyor ki: “On üçüncü ve on dördüncü asırda semâvî lâmbalar ateşsiz yanarlar, ateş dokunmadan parlarlar. Onun zamanı yakındır.» Yani, bin iki yüz seksen (1280) tarihine yakındır. İşte, bu cümle ile nasıl ki elektriğin hilâf-ı âdet keyfiyetini ve geleceğini remzen beyan eder. Aynen öyle de mânevî bir elektrik olan Resâilî'n-Nur dahi gayet yüksek ve derin bir ilim olduğu halde, külfet-i tahsile ve derse çalışmaya ve başka üstadlardan taallüm edilmeye ve müderrisinin ağzından iktibas olmaya muhtaç olmadan, herkes derecesine göre o ulûm-u âliyeyi, meşakkat ateşine lüzum kalmadan anlayabilir, kendi kendine istifade eder, muhakkik bir âlim olabilir. Hem işaret eder ki, Resâilî'n-Nur Müellifi dahi ateşsiz yanar, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlanır, âlim olur.

Evet, bu cümlelerin bu mu'cizâne üç işârâtı elektrik ve Resâilî'n-Nur hakkında hak olduğu gibi, müellif hakkında dahi ayn-ı hakikattir. Tarihçe-i

Aldatmak için bazı derin ve ehemmiyetli hakikatlere bir isim takıp güya o hakikat anlaşılmuş gibi âdileştiriyorlar. Meselâ; “Bu elektrik kuvvetiymiş” deyip, o ince ve derin hakikati ehemmiyetsiz yapıp âdi gösteriyorlar.

12 Nursî Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 350

13 Nursî Said, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 355

“Ve madem hava
ve su hayvânâtın
cevelânına mâni
olmadığı gibi,
toprak, taş gibi
kesif maddeler
elektrik ve röntgen
gibi maddelerin
seyrine mâni
olmuyorlar...”

hayatını okuyanlar ve hemşehrileri bilirler ki, İzhar kitabından sonraki medrese usulünce on beş sene ders almakla okunan kitapları Resâilî'n-Nur Müellifi yalnız üç ayda tahsil etmiş.”⁽¹⁴⁾

Bediüzzaman kâinatta pek çok âlemlerin bulunduğunu ve hepsinin birbirleriyle uyum içerisinde hareket ettiğini aşağıdaki ifadeleriyle tespit etmiştir. Mesela ses ve ışığın hareketlerinin birbirine engel olmaması gibi.

“İlem eyyühe'l-aziz! Âlem-i ziya, âlem-i hararet, âlem-i hava, âlem-i kehrüba, âlem-i elektrik, âlem-i cezb, âlem-i esir, âlem-i misal, âlem-i berzah gibi âlemler arasında müzahame (zahmet verme) ve yer darlığı yoktur. Bu âlemler, hepsi de ihtilâlsiz, müsademesiz (çatışmasız), küçük bir yerde içtima ederler.”⁽¹⁵⁾

“Ve madem hava ve su hayvânâtın cevelânına mâni olmadığı gibi, toprak, taş gibi kesif maddeler elektrik ve röntgen gibi maddelerin seyrine mâni olmuyorlar...”⁽¹⁶⁾

“Hava unsuru yalnız nakl-i asvat vazifesinde mezkûr cilve-i vahdâniyeti ve mezkûr acaibi gösterdiği ve dalâletin hadsiz muhaliyetini izhar ettiği gibi; unsur-u havanın sair ehemmiyetli vazifelerinden biri de elektrik, câzibe, dâfia, ziya gibi sair letâifin naklinde şaşırmadan, muntazaman, asvat (seslerin) naklindeki vazifeyi gördüğü aynı zamanda bu vazifeleri dahi gördüğü aynı zamanında, bütün nebatat ve hayvanata teneffüs ve telkih gibi hayata lüzumu bulunan levazımatı kemâl-i intizamla yetiştiriyor.”⁽¹⁷⁾

Ayetü'l-Kübra'da da havanın sesleri ilettiği, radyo, TV dalgalarıyla tüm dünyaya yayın yapılabildiği şöyle ifade edilmektedir:

“... her bir zerresi, her bir işi bilir ve o âmirin her bir emrini anlar ve dinler bir nefer gibi hava içinde cereyan eden her bir emr-i Rabbanîyi dinler, itaat eder ki ...bilhassa seslerin ve bilhassa telsiz telefon ve telgraf ve radyo ile konuşmaların îsaline (iletmesine) ...”⁽¹⁸⁾

Said Nursî Kur'an'ın ilmî gelişmelere işaret eden ayetlerinden de yola çıkarak içinde bulunduğumuz asırda ve gelecek asırlarda ilmin ve sanatın hâkim olacağını ve fennî icatların insanların hayatında önemli bir yer işgal edeceğini tespit etmiştir:

“Beşerin san'at ve fen cihetindeki terakkiyatlarının (ilerlemelerinin) neticesi olan havârik-ı san'at (sanat harikaları) ve garâib-i fen olarak tayyare, elektrik, şimendifer, telgraf gibi şeyler vücuda gelmiş ve beşerin hayat-ı maddiyesinde en büyük mevki almışlar.”⁽¹⁹⁾

Radyo, TV, İnternet gibi medyanın Kuran hakikatlerini yayması gerektiğini belirten Said Nursî bunun bazı örneklerinin ezan ve Kuran tilavetiyle yaşadığı devirde gerçekleştiğini görmüştür.

“Ve radyo vasıtasıyla bir minarede okunan ezan-ı Muhammedî (asm) umum yerlerde ve umum insanlara aynı anda yetiştirmek gibi; öyle de,

14 Nursî Said, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 594

15 Nursî Said, Mesnev-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 117

16 Nursî Said, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 169

17 Nursî Said, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 148

18 Nursî Said, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 89

19 Nursî Said, Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 229

okunan bir Fâtiha dahi, meselâ; umum ehl-i iman emvâtına aynı anda yetiştirmek için hadsiz kudret ve nihayetsiz hikmetiyle kudret ve nihayetsiz hikmetiyle mânevî âlemde, mânevî havada mânevî âlemde, mânevî havada çok mânevî elektrikleri, mânevî radyoları sermiş, serpmiş, fitrî telsiz telefonlarda istihdam ediyor, çalıştırıyor.”⁽²⁰⁾

Yine elektrik ilminin ifade ettiği manayı da şöyle izah ediyor:

“Ve fenn-i elektrikten sorulsa, “Bu âlem nedir?” Elbette diyecek:

Bu muhteşem saray-ı kâinatın damı, gayet intizamlı, mizanlı, hadsiz elektrik lâmbalarıyla tezyin edilmiştir. Fakat o kadar harika bir intizam ve mizanladır ki, başta güneş olarak, küre-i arzdan bin defa büyük o semâvî lâmbalar, mütemadiyen yandıkları halde muvazenelerini bozmuyorlar, patlak vermiyorlar, yangın çıkarmıyorlar. Sarfiyatları hadsiz olduğu halde, vâridatları (kaynakları) ve gazyağları ve madde-i ihtialleri nereden geliyor? Neden tükenmiyor? Neden yanmak muvazenesi bozulmuyor? Küçük bir lâmba dahi muntazam bakılmazsa söner. Kozmoğrafyaca, küre-i arzdan bir milyondan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan güneşi (haşiye) kömürsüz, yağsız yandıran, söndürmeyen Hakîm-i Zülcelâlin hikmetine, kudretine bak, “Sübhânallah” de. Güneşin müddet-i ömründe geçen dakikaların âşirâtı adedince “Mâşaallah, bârekâllah, lâ ilâhe illâ Hü” söyle.

Demek bu semâvî lâmbalarda gayet harika bir intizam var. Ve onlara çok dikkatle bakılıyor. Güya o pek büyük ve pek çok kütle-i nâriyelerin ve gayet çok kanâdil-i nuriyelerin (nurlu kandillerin) buhar kazanı ise, harareti tükenmez bir Cehennemdir ki, onlara nursuz hararet veriyor. Ve o elektrik lâmbalarının makinesi ve merkezî fabrikası daimî bir Cennettir ki, onlara nur ve ışık veriyor; ism-i Hakem ve Hakîmin cilve-i âzamıyla, intizamla yanmakları devam ediyor.” (Haşiye: Acaba dünya sarayını ısıdıran güneş sobasına veyahut lâmbasına ne kadar odun ve kömür ve gazyağı lâzım olduğu hesap edilsin. Her gün yanması için –kozmoğrafyanın sözüne bakılsa– bir milyon küre-i arz kadar odun yığınları ve binler denizler kadar gazyağı gerektir. Şimdi düşün: Onu odunsuz, gazsız, daimî ışıklandıran Kadîr-i Zülcelâlin haşmetine, hikmetine, kudretine, güneşin zerrelere adedince “Sübhânallah, mâşaallah, bârekâllah” de.”)⁽²¹⁾

Son olarak, Said Nursî'nin Kur'an'dan ilham alarak, asrın idrakine sunduğu yüksek ilmî hakikatleri nasıl bir araya getirdiğini anlatan şu ifadelerle yazımızı nihayete erdirelim:

Sual: Sen tâcir misin?

Cevap: Evet, tâcirim, hem de kimyagerim.

Sual: Nasıl?

Cevap: İki madde var, mezc ettiriyorum. Bir tiryak-ı şâfi, bir elektrik-i muzî (parlak ışık veren lamba) tevellüd eder.

Sual: Nerede bulunur?

*Acaba dünya
sarayını
ısıdıran güneş
sobasına veyahut
lâmbasına ne
kadar odun ve
kömür ve gazyağı
lâzım olduğu
hesap edilsin. Her
gün yanması için
–kozmoğrafyanın
sözüne bakılsa–
bir milyon küre-i
arz kadar odun
yığınları ve binler
denizler kadar
gazyağı gerektir.*

20 Nursî Said, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s. 589

21 Nursî Said, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İst. 1996, s.308

Cevap: Medeniyet ve fazilet çarşısında, cephesinde insan yazılan ve iki ayaküstünde olan sandık içindeki, üstüne kalb yazılan siyah ve pırlanta gibi parlak olan bir kutudadır.

Sual: İsimleri nedir?

Cevap: İman, muhabbet, sadâkat, hamiyet.”⁽²²⁾

Said Nursî, Kur’an’ın bu ve önümüzdeki asırlara bakan yüzünü çok iyi tefsir ederek kıyamete kadar istifadeye medar olacak Risale-i Nur eserlerini telif eylemiş ve kendisini “yobaz” bir medrese hocası olarak değerlendirmek isteyenlere aşağıdaki tokat gibi cevabı vermiştir:

“Risale-i Nur’u anlamıyorlar. Yahut anlamak istemiyorlar. Beni, skolastik bataklığı içinde saplanmış bir medrese hocası zannediyorlar. Ben bütün müspet ilimlerle, asr-ı hazır fen ve felsefesiyle meşgul oldum. Bu hususta en derin meseleleri hallettim. Hatta bu hususta da bazı eserler telif eyledim.”